

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING MATEMATIK TASAVVURLARINI SHAKLLANTIRISHDA TARBIYACHINING OLDIGA QO'YILADIGAN TALABLAR

Murodova Durdonaxon Kamoliddinovna
Quvasoy pedagogika kolleji maxsus fan o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarning matematik tasavvurlarini shakllantirish jarayonida tarbiyachining oldiga qo'yiladigan talablar tahlil qilinadi. Bolalarning ilk matematik tushunchalarni o'zlashtirishida ta'limiy muhit, pedagogik metodlar va innovatsion yondashuvlarning o'rni muhokama qilinadi. Tarbiyachining didaktik kompetensiyasi, metodik tayyorgarligi va interfaol yondashuvlari bolalarning mantiqiy fikrlash va matematik savodxonligini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etishi yoritiladi. Maqolada matematik ta'limni samarali tashkil etish bo'yicha metodik tavsiyalar ham berilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, matematik tasavvur, tarbiyachi talablari, mantiqiy fikrlash, didaktik o'yinlar, pedagogik metodlar, innovatsion texnologiyalar.

KIRISH

Matematika inson tafakkurining eng muhim sohalaridan biri bo'lib, u mantiqiy fikrlash, muammolarni hal qilish va atrof-muhitni anglash imkonini beradi. Aynan shu sababli, maktabgacha yoshdagi bolalarning matematik tasavvurlarini shakllantirish ularning keyingi ta'lim bosqichlariga sifatli tayyorgarlik ko'rishida katta ahamiyatga ega.

Ilk yoshdan boshlab matematik tushunchalarni shakllantirish bolalarning tafakkurini rivojlantirish, atrof-muhitdagi qonuniyatlarni tushunib yetish, sanash va oddiy hisoblash amallarini o'zlashtirishga yordam beradi. Shu bois, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida matematika darslari va o'yinlari bolalar uchun qiziqarli hamda samarali shaklda tashkil etilishi zarur [1].

Bunda tarbiyachi hal qiluvchi rol o'ynaydi. Chunki bolalarning dastlabki bilim va ko'nikmalarini to'g'ri yo'naltirish, ularni matematik fikrlashga o'rgatish va qiziqish uyg'otish aynan tarbiyachining pedagogik mahoratiga bog'liq. Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotida bolalarning matematik tasavvurlarini shakllantirish bo'yicha tarbiyachining oldiga qo'yiladigan asosiy talablar tahlil qilinadi.

ASOSIY QISM

Matematik ta'lim bolalar uchun qulay muhitda, o'yin shaklida, turli interfaol metodlar orqali tashkil etilishi kerak. Chunki bolalar bu yoshda abstrakt tushunchalarni bevosita qabul qila olmaydi, ular o'yin, predmetlar bilan amaliy faoliyat va tasviriy vositalar yordamida o'rganish jarayonini o'zlashtiradilar.

Bolalar matematik bilimlarni samarali egallashi uchun quyidagi pedagogik yondashuvlar qo'llanilishi lozim [2]:

Vizual-moddiy ta'lim

Bolalar predmetlar bilan amaliy faoliyat olib borish orqali miqdoriy munosabatlarni tushunib yetadi. Masalan, turli shakllarni solishtirish, sanash, guruhlash kabi mashqlar ularga son va miqdor tushunchalarini o'rgatadi.

O'yin metodi

Matematik tushunchalarni didaktik o'yinlar orqali o'rgatish bolalar uchun samarali hisoblanadi. Shaxmat, domino, sanash o'yinlari kabi faoliyatlar ularning qiziqishini oshiradi va mustahkam bilim olishga xizmat qiladi.

Hayotiy misollar asosida o'qitish

Bolalar hayotiy tajriba orqali bilimlarni yaxshiroq o'zlashtiradilar. Masalan, mevalarni sanash, o'yinchoqlarni taqsimlash, do'konda xarid qilish kabi vaziyatlar orqali matematik tushunchalar shakllanadi.

Interfaol metodlar

Bolalar bilan savol-javob qilish, guruhli mashg'ulotlar o'tkazish, turli bosqichli o'yinlar tashkil etish matematik tafakkurning rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotida tarbiyachi nafaqat bilim beruvchi, balki bolalarning dunyoqarashini shakllantiruvchi shaxs ham hisoblanadi. Shu sababli, u quyidagi talablarni bajarishi kerak [4]:

1. Didaktik kompetensiya

- o Tarbiyachi matematika faniga oid boshlang'ich tushunchalar va ularni o'rgatish metodikalarini yaxshi bilishi lozim.
- o O'yin va interfaol metodlardan foydalanib, bolalarga sonlar va shakllarni qiziqarli tarzda o'rgata olishi kerak.

2. Individual yondashuv

- o Har bir bolaning matematik bilimlarni o'zlashtirish darajasi turlicha bo'lgani uchun, tarbiyachi individual yondashuvni qo'llashi kerak.
- o Bilim darajasi past bo'lgan bolalar bilan alohida shug'ullanishi lozim.

3. Qiziqarli va kreativ yondashuv

- o Bolalar matematikaga bo'lgan qiziqishini oshirish uchun tarbiyachi ijodiy metodlarni ishlab chiqishi kerak.
- o Rangli tasvirlar, interfaol jadvallar, turli xil predmetlar yordamida matematik tushunchalarni oson tushuntirish lozim.

4. Innovatsion texnologiyalarni qo'llash

- o Zamonaviy interaktiv ta'lim dasturlaridan foydalanish matematik tushunchalarni yanada tez o'zlashtirishga yordam beradi.

o Planshetlar, interfaol doskalar orqali o'yinli ta'lim berish usullari tatbiq etilishi kerak.

XULOSA VA MUNOZARA

Maktabgacha yoshdagi bolalarning matematik tasavvurlarini shakllantirish ularning kelajakdagi ta'lim jarayoni uchun mustahkam asos yaratadi. Matematik bilimlarni samarali o'zlashtirish bolalarning mantiqiy fikrlash qobiliyatini oshiradi, muammolarni hal qilish ko'nikmasini shakllantiradi va hisoblash amallarini to'g'ri bajarish imkonini beradi.

Bu jarayonda tarbiyachining roli juda katta bo'lib, u nafaqat matematik tushunchalarni o'rgatish, balki bolalarni qiziqtirish, bilimlarni o'yin orqali singdirish va ularning tafakkurini rivojlantirish kabi vazifalarni bajarishi kerak.

Matematika bo'yicha ta'lim samaradorligini oshirish uchun tarbiyachilar didaktik o'yinlardan foydalanish, interfaol metodlarni tatbiq etish va har bir bolaning qiziqishiga mos yondashuvni tanlashi lozim. Kelajakda ushbu yo'nalishda innovatsion texnologiyalarni keng qo'llash va yangi pedagogik metodlarni ishlab chiqish maktabgacha ta'lim tizimini yanada rivojlantirishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Xolmirzayeva D.M. (2021). Maktabgacha yoshdagi bolalar matematik ta'limining asosiy jihatlari. Toshkent: O'zbekiston milliy nashriyoti.
2. Karimova G.N. (2020). Maktabgacha ta'limda o'yin texnologiyalari. Samarqand: Ilmiy izlanishlar markazi.
3. Kozlova S.A. (2019). Matematika va bolalar tafakkuri. Moskva: Pedagogika.
4. Ismoilova F.X. (2022). Interfaol metodlar yordamida matematik tasavvurlarni shakllantirish. Buxoro: Fan va ta'lim.